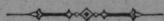

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 3.

V Ljubljani, 1. februarja 1877.

Tečaj XVII.

O odgoji.

Spisal Jos. Ciperle.*)

Predno se začne človek pečati s kakim predmetom, je potrebno, da premisli, kaj in kako bo začel z njim, da ga dobro izverši. Ako bi se ga namreč kar brez premisleka polotil, zadel bi na marsiktere težavnosti, ki bi se s časom tako pomnožile, da bi moral ustaviti ali pustiti svoje delovanje.

Tako je tudi pri odgoji. Odgoja se ima baviti s človekom, ki to še ni v polnem pomenu, ki ima še le po odgoji postati človek. Ali kakor imenitna je tudi, vender se izveršuje tolikokrat s tako majhnim razumom, s tako pičlo znanostjo, kot nobeno drugo delo ne. Vsakdo razvidi, če hoče brati, pisati, narejati obleko itd., se mora učiti; ali za odgojevanje se misli vsak dosti sposobnega. Jaz ne mislim tu na učitelja, ki je imel v šoli dovolj priložnosti se izobraževati za ta posel; pač so mi pa v mislih stariši, katerim je v prvi versti izročen otrok. Koliko je pač starišev, ki še ne sanjajo, koliko nalogo so prevzeli s tem, da so postali stariši! Oni ne vedó, kolik in kako važen zaklad jim je izročen z otrokom, kateri postane lahko enkrat njihova sreča, njih blagoslov, ako so ravnali previdno z njim; in večje nesreče, večega prokletstva se tudi ne da misliti, nego je otrok, ki se je slabo odgojeval. Kolikokrat se pač zgodi, da tak otrok vzame življenje bitju, katero mu je samemu pripomoglo v življenje.

*) Močno nas veseli, da se mladi gospodje bavijo s tako resno stvarjo. — Žlahtni kamni so skriti v globoki zemlji, na očitnih potih jih ne najdemo, kdor hoče resnico prav izpoznati, treba mu je veliko premišljevat in skuševati. Z navadnimi frazami o ljubezni, stvar še ni obdelana.

Vr.

Taki prigodki se dostikrat verše pred našimi očmi. Niti šola, niti cerkev, niti država s kaznimi jih ne more odstraniti. Napačna bi bila pa tudi misel, da je človeku že prirojena ta slabost. Človeška duša ima res že pri rojstvu otrokovem nekatere moči in lastnosti, ki so podlaga vsemu razvitku. Ali zdaj je važno, na kak način se te moči in lastnosti dalje razvijajo. Otrokom jih ne more razviti ne dopolniti, na njega morajo vplivati, kakor Rousseau pravi, stvari, ljudje in cela natora. Stvari in natora niso odvisne od nas, le ljudje so, ktere zamoremo prevladovati; vendar tudi te le pogojno; kajti kdo zamore čuvati vedno pogovore ljudi, ki obdajajo otroka. Zato je treba paziti, da je ravnanje ljudi natori in stvarjem enako; kajti, kjer tega ni, tam se ne more govoriti o pravi odgoji.

Iz tega je razvidno, koliko premisleka je treba pri odgoji. En izglede iz navadnega življenja naj nam to pojasni. Ako ima pri kaki stvari več ljudi besedo, tam skoro ni nikoli edinosti; kajti kolikor glav, toliko misli. In pri odgoji, koliko jih je pač tu? Pervič natora in stvari; drugič ljudje, in kako različni so ti: stariši, tovariši, posli, učitelji in sploh vsi, s katerim pride otrok v dotiko.

Vendar se lahko ugovarja, da tudi ljudje, ki nimajo nobenega pravega pojma o odgoji, vse eno odgojajo otroke. To je pač slučajno in jako redko; kajti nasproti tudi ljudje, ki imajo dokaj znanosti o odgoji, dostikrat izrejšajo malopridneže. Rekli smo že, da se odgojuje le človek. Ako se pa hoče kdo s človekom pečati, mora pred vsem jasen pojem imeti o njem. Odgovoriti nam je tedaj najpervo na vprašanje: Kaj je človek? — Lep odgovor nam da na to slovensko jezikoslovje. Beseda človek se razlaga iz slovek. Slovek pa ima svojo koreniko v besedi slovo, ki pomenja v družini slovanskih narečjih to, kar pri nas beseda. Človek je tedaj stvar, ki ima besedo, t. j. ki more in zna govoriti. Pomenljivo se razlaga ta beseda tudi iz ruščine. Rusi imajo namreč za to ime besedo čelovek, t. j. stvar, ki ima čelo za vek (večnost).

Oglejmo si tedaj natančneje človeka. Že popolnost njegovih udov, ga povzdiguje nad vse druge zemeljske stvari. Kako krasna je njegova postava! On ni navezan na en kraj kot mnoge živali, pod vsakim podnebjem zamore prebivati; najrazličniša jedila lahko vživa in v starosti prekosi skoro vse živali. On je vladar vse nature. On predere goré, močja spreminja v rodovitna polja, divje živali si vdomači, celo v zemljino osredje se podaja, na dno morja si upa. Le on ima pamet, prosto voljo in dar jezikov. Ali njegova duša ga dviga nad zemljo. Telesnim očem nevidna izvršuje dejanja, ki so od telesnih čisto različna. Brez nje tudi telo ne more ničesa početi.

Tudi živali imajo neko dušo, kajti ko bi je ne imele, bi se ne mogle niti gibati, niti čutiti. Vendar je človeška duša različna od živalje. Ona

ima nekaj posebnega, česar živalja nima in ta posebnost se imenuje duh. — V navadnem življenji se besedi duša in duh dostikrat zamenjate; ali vednost loči natanko ta dva pojma. Duh je namreč ena moč naše duše, ki jo stori sposobno, se povzdigniti do nadzemeljskih stvari; duša v ožjem pomenu se pa imenuje ono bitje, ki biva v telesu, ter mu daje življenje in gibčnost. To imajo tudi živali.

Človek je tedaj stvar iz duše in iz telesa. Ne sme se pa misliti, da biva v telesu duša sama za se, da mu le zapoveduje. Ne, duša prešinja tudi vse človeško telo. Ona je odvisna od telesa, med tem ko ima ona zopet velik vpliv nanj.

Tako na pr. vpliva kervnost, telesna sestava, spol, bolezen itd. na dušo. Preobilna hrana pomnoži kerv, jo nakopiči v možganih, in človek postane len; prepičla hrana slabi telo in ž njim tudi duha. Že star pregovor pravi, da poln trebuh ne študira rad; nasproti tudi prazen nima nikacega veselja do učenja. Tudi ni vse eno za duha, ako so jedila, ktera vživa človek mesnata ali močnata. Narodi, ki se živé samo ob mesu, so divji; narodi pa, ki vživajo le močnata jedila prepohlevni in slabotni na duhu in telesu. Omikani narodi pa, ki delajo s telesom in duhom, jedó oboje.

(Konec prih.)

Dr. Jakob Zupan.

Što su stari gvoždjem bili,
Nek su duhom sad unuci.

P. Štoós.

Narod slovanski zove se narod pésemski (slovo = pesem). Ima pa tudi res mnogo in lepo pesnijo ali poezijo. Ta je najprej narodna, ktera izmed naroda vzhaja pa spet narod navdaja, in je zercalo narodovega notranjega pa vnanjega življenja, torej nekako cvet njegovih misli in čutov, vsega njegovega dejanja in nehanja. Druga poezija je umetna, ktera razkazuje krasne umotvore, narejene po učenih pravilih, obsega torej izdelke vzobraženih pisateljev.

Velike pomémbe je poezija narodna. Slovenci je vendar nimamo kaj obilo, kar se iz zgodovine našega naroda pojasnuje samo po sebi. Umetnega pesništva pa v priméri na malo število, kar nas je, in na neugodne zadeve, v kterih živimo od nekdanj, imamo Slovenci dokaj, in — kar je skoro čudovito, glasi se celó v sedanji, poeziji malo prijazni dobi lira slovénška ter navdaja človeka z upanjem boljših časov prihodnjih.

Do sredi preteklega stoletja se v slovenskem slovstvu o umétni poeziji ne more govoriti. Tedaj se je bila jela gojiti, posamno in skupno, in tacega skupnega delovanja prvi sad so Pisanice l. 1779—81, drugi pa je Čbelica l. 1830—33. Ker so bile l. 1843 izhajati jele Novice

ter donašati več izdelkov pesniških, hoteli so nekteri vse novoslovensko pismenstvo gledé na poezijo razdeljevati v tri dobe:

I. Od l. 1779 do l. 1830, in v njej sloví pervak V. Vodnik.

II. Od l. 1830 do l. 1843, in v tej sloví pervak Fr. Prešern.

III. Od l. 1843, in v tej dobi zasloví z drugimi vred pervak J. Koseski.

L. 1848 je Slovanom, pa tudi Slovencem napočila nova doba. Da se po njej ter z ozirom na staroslovenščino vse naše slovstvo razreduje drugače, to se vé. Pomenljiva, kaj pomenljiva ostane v njem vendar Čbelica in znameniti, jako znameniti ostanejo nje pesniki t. j. Čbeličarji.

A.

Krajnska Čbelica.

Kakor so v novovérskem veku XVI. pred družimi zaslovéli Slovenci kranjski, tako se ponašajo v naslednjih stoletjih pred koroškimi in štajarskimi, hrovaškimi in primorskimi po bukvah Slovenci kranjski ali Kranjci (Krancí, Krajncí) s svojim posebnim jezikom kranjskim ali s kranjščino (krajnšino). Vodniku so Slovani dostikrat Slovenci, njihov jezik je slovénski ali slovénsčina; rojaki bližnji pa so mu Kranjci (prim. Krajnc, toja zemla je zdrava; Zadovolni Krajnc; Nemški inu krajnski kojn itd.), in njih govorica mu je beseda kranjska. V tem smislu so písarili verstniki in mlajši njegovi, in v tem istem se po vvodni čestitki gledé na Pisanice in njihovega pervaka V. Vodnika, kasneje v deželi samotarca, kranjske Čbelice pomémba opéva v prvi pesmici:

Prijatlam Krajnšine.

Pretéklo dvakrat dvajset' osmo léto,
 Kar združeni so domovini péli;
 Sercé od »Pisaníc« je komej zgréto,
 Slovo od njih so razkropljéni vzéli;
 Prenéha pétje u Emon' začéto —
 Le éden serca vnema po dežéli;
 Iz njega ust nar slaji pésem 'zvira —
 Prehitro take strune glas umira!

Modrica Krajnska dolgo je zdihvala,
 Utíhnili prijétni so glasovi,
 Zastonj ubrane citre prebiralá,
 Dremáli, Krajna! tvoji so sinovi:
 K Slovencam drugim reva je zbežála,
 K vam, Poljcov, Serbov, Čehov ljub' rodovi;
 Vi Krajnce znali ste budít', unéti,
 Naródu spét predèrznemo se péti.

Vek XIX. zove se vek slovanski, kajti v njem so vzbudili se sinovi matere Slave, nekteri prej nekteri slej. Prednji med njimi — česki, poljski, serbski — budili so slednje ter vabili v kolo vzajemnega delovanja — vzajemnosti slovanske. I Slovenci so prav verlo delati jeli na književnem polji. Vsled tega budila je vzrojila Čbelica l. 1830 in dala zapored štiri roje, toda l. 1833 — kar neha rojiti. Nabrala pa si je bila sterdi precej, in vredovatelj je hranil in hranil jo do dobe svobodne — in l. 1848 priroji Čbelica peti in poslednji krat v obliki nekdanji. Vendar se poslednji roj s prejšnjimi po vse mériti ne more. V sebi ima blaga nekaj čisto novega, nekaj starega, vzlasti Prešernovega pa Kastelčevega, kterege bukev ali javnega mnénja cenija dotlej ni bila pustila na dan. Nova sta v V. bukvicah Čbeličarja le a) Janez Čop, r. l. 1810 na Breznici, brat Matijev, u. vradnik na Dunaju l. 1845, čegar „Sonet“ (Razumeš jezik véčne porodnice?.... De drugih ogenj ta ne more zgréti!) se nahaja str. 7; in b) Matija Šnajder (Schneider), čegar „Poserčenje“ (Kaj bi glave si lomili — Čez nadloge rivni čas? . . . Vsaki zna se veseliti, — Al ni kisel al pa lis), o katerem pesniku vém le to, da je bil nekđaj kaplan v Žabnici pod sv. Višárjami, in da je l. 1813 o vojski med Francozi in Rusi ter o poslednjih zmagovitem pa dostojnem vedenji slovečemu U. Jarniku pisal na pr. v slovanskem lastnem jeziku to-le: „Vpijaniło me je veselje iz možkego i srečnega boja Možkobitarjov v' novicah brano. Silni Sjever vzdignil se je čez zahodnika, v strašno lov padel petan, serditego Kozaka morijočo koso čuti, svego zasluženege kata, jezer po jezer žere černi brezen; vonder razjezan za novi boj novo orudje kova, pa daj mili Pan Bog, da ga budo slavni bojaki slavnega roda vkrotili, strézili, zmodrili i navučili sulice v' lemeže i meče i čertave prekovati, da bude z' Slovencom mirno mislil, na svojom polju kmetoval, se pod jasnom nebom, pod lipo v' gmajtnom i enkrat na nebi v' svetom raju veselil. Teda slovela bude slava.“ — In Jarnik je s tém vred tedaj t. j. l. 1813 J. Primicu pisal bil v Gradec o Francozih in Rusih na pr.: „Sever tuli, jug se vstraši, i baháč (petelinski gonjáč) vbeží. Vsa vojska razdroblena, vjéta pokuša sladkost podnébja séverniga, i učí se v' mrazu, v' trepetanju, v' posneženih vlastih deseto i sedmo zapoved. — Večer pokaže, kakov je den bil, pravijo naši pridni severni Slovani; delo narslavnejše bode se od njih doveršilo; vsaki začetek je pri njih z' Bogom, ravnomérno i konec. Hvala, slava i čast se Bogu prinaša, ki delo pravično vinča.“

Pripravljalna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Dalje.)

Dežele so bile obljudene, a zopet razljudene; človek potuje in se ravna po naravi v deželi.

Pradomovina človeškega rodu je bil srečni kraj v Srednji Aziji, od tod so se potomci Adamovi in Noetovi razšli na vse vetrove. Ljudstvo je preganjalo ljudstvo, močnejši je posedel zemljo slabejega, in stiskani je šel dalje. Poslednjič je sleherna truma ostala tam, kjer je mogla, ali kjer ji je kraj ugajal, kjer je namreč najdlja dovolj kerme živini, kjer je gozd redil divjačino, kjer so drevesa in germovi in druge rastline dajale hrano.

Ako je v deželi mnogo ljudi pravimo dežela je obljudena, ako se pa ti prebivalci drugom preselijo ali odmerjo po kužnih boleznih, po vojskah, pravimo: dežela je razljudena. Ako v deželi ni prebivalcev, pravimo dežela je neobljudena.

Ljudje, prišedši v deželo, morajo svoje življenje vravnati po kakovosti dežele. Ta dežela sili svoje prebivalce na lov, ker jim družega ne daje, una jih goni na morje, ljudje postanejo ribči in kupčevalci, prostorne ravnine in pašniki vabijo k pastirstvu, človek si privadi živali, a rodovitno polje spodbuja k kmetijstvu.

To je delilo od starodavnih časov ljudi na dvoje verst.

a. Ljudje potujejo iz kraja v kraj, nimajo stanovitnih bivališč, ne obdeljujejo zemlje, so sedaj selivci ali nomadje. Selivci, katerih je še mnogo v Aziji, Afriki in Ameriki, živijo pod drevesi, po votlinah, na vozeh ali pod šotori, ter gredo za pašo, za lovskimi živalmi ali za ribami. Kjer tega najdejo, česar iščejo na svojem popotvanju, tam je njih domovina in bivališče.

b. Ljudje se naselijo v kraju, t. j. gradé si terdne koče in hiše, katerih ne stavijo od danes na jutri. Tako so nastala sela in mesta v deželi, ker ljudje radi skupaj bivajo, več ko je ljudi, bolj ko so omikani, več in lepših vasi in mest imajo. Kočovnik ne more ostati dolgo časa na enem kraju, kjer narave ne sili, marveč jemlje, kar mu sama ponuja, naseljenec pa si podverže tla in rastline, ter jih sili, da mu morajo to roditi, česa bi ne rastlo samo ob sebi, v tem kraju ali vsaj ne tako obilno. Tako pa spreminja deželo, tla in njih pridelke požlahnuje, a kočovnik pušča vse to, kakor je natvora vstvarila.

Ljudje prišedši v neobljudeno deželo hranijo se raznim činom.

1. Nekateri se živijo od zeli, ki tam rastejo same ob sebi, a to je le mogoče v toplih krajih, kjer natvora sama vsega v izobilji ponuja.

2. Drugod pa ljudje iščejo drugačnih sredstev, „sila kola lomi,“ pa tudi človeka uči marsičesa. Love tiče, ribe, zajce in druge večje ali

manjše živali, da se hranijo s njihovim mesom in kervjo, so namreč ali lovci ali ribčji. So še ljudstva na svetu, ki so ostala, kar so bila od nekdanj, namreč lovci in ribčji, ki gredo potovaje za lovskimi kraji in za ribnatimi vodami.

3. Drugi so za korak naprej, da si pomagajo sami sebi; love živali a jih ne ubijajo, marveč si jih privadijo in vodijo cele trume takih žival na pašo, ter se hranijo o njih mleku in mesu. Cela ljudstva žive samo od tega, kar jim živina daje, ta je njih jedino bogastvo, in vir, da se prežive. Tako žive v nekaterih krajih Arabije od velbljudov, Mongoli žive od konj, Laponci od sedlonov. Taka ljudstva se imenujejo pastirska ljudstva.

4. Zopet drugi postanejo poljedelci in vertnarji, t. j. obdeljujejo zemljo, sade jedljivih korenin, zelišč, ovočnega drevja in krušnega sada. Take zeli so ali že poprej v kraju rastle in človek jih je le razmnožil, ali pa človek v svojem kraju nasadi tujih rastlin in si s tem zagotovi hrano. Kjer si je naseljenec pripravil tla za polje, vert, vinograd ali nasadišče, tam tudi prebiva in zapusti potujoče življenje, ker bi sicer zopet drugod imel delo, da si zemljo pripravi. Tukaj postavi tedaj svoje koče, hleve in skednje, in kraj postane mu domovina.

Omikani ljudje po vseh krajih sveta poslužijo se vseh čvetero sredstev, nabirajo namreč kakor divjaki jagode in lešnike, ternjolic in maline, pobijajo kakor lovci zajce in jelene, ter love tiče; po vodah pa love ribe. Kakor pastirska ljudstva imajo krave in konje, ovce in prešiče in od njih dobivajo nekaj živeža. Kot poljedelci in kmetovalci pa sejejo žita in prideljujejo mnogo reči v živež in obleko.

Ljudje se spreminjajo.

Od stvarjenja se je razno spremenilo poveršje zemlje, spremenilo se je rastlinstvo in živalstvo, isto tako tudi človeški rod, kajti zelo se je razmnožil ter spremenil na duhu in telesu. — Potomci prvih starišev so se tako množili in množili, da je sedaj po vsi zemlji, kolikor je poznamo, višej od tisoč milijonov ljudi. A vsi ti ljudje so le jednega rodu, vendar je po raznih deželah mnogo razlike, kar se tiče podobe telesne, posebno pa, kar se tiče podobe glave in polti. Kakošni so bili prvi stariši, tega res ne vemo, a pri njunih unukih in potomcih se vže nahaja mnogo različnosti, kar se tiče unanje izobrazbe, in to se podedova. Se ve, da je Bog človeško naravo tako vravnal, da more človek povsod na zemlji živeti, in vendar so obnebje, hrana, življenje in druge okoljščine na človeka vplivale tako, da je v drugačnih krajih tudi po podobi drugačen.

1. Nekatera ljudstva so na polti bela, kakor mi Evropejci; druga črna, kakor po večem v Afriki; druga ljudstva so pšenično-zolte polti, kakor ljudstva na Japanskem in Kitajskem, drugi rujavo-zagoreli, kakor

prebivalci na južnih bregovih Azije, po ondešnjih otocih in pa v Avstraliji, še druga so rudečkasta, kakor najstarejši prebivalci v Afriki. In ta polt se ne spremeni, tudi ne, če ljudje spremene obnebe, beli Evropejci ne postanejo črni v Afriki, in murini iz Afrike ostanejo črni tudi v Ameriki in Evropi.

2. Nekatera ljudstva so visoke rasti, na pr. Bohari v Aziji in Patagonci v južni Ameriki. Druga ljudstva so pa majhna in skerčena, kakti pritlikovci, tem se prištevajo vsa ljudstva po merzlih pasovih zemlje, na pr. Samojedi v Aziji, Lapenci v Evropi, Eskimo in ognjeno-zemeljski prebivalci v Ameriki. Še druga so srednje postave, kakor so največ ljudje v Evropi.

3. Nekatera ljudstva so po naravi krepka in močna, lahko težka bremena vzdigujejo, težavna dela dolgo časa opravljajo, prestajajo najhuje vreme, a ne zbole zaradi tega. Druga so pa zopet slabotna in nežna, kmali se utrudijo, zbole pri vsakem osojnem vremenu, da bolehajo od rojstva ali živijo le kratek čas. Človek se vsega privadi; na skrajnem severu je tak mraz, da vinski cvet zmerzne in se živo srebro sterdi, in vendar gre Eskimo v takem mrazu na lov, in Grenlandci sede v nezakurjeni izbi.

4. Nekatera ljudstva so na pogled okorna in neotesana, a nekatera imajo v svojem stasu nekaj nežnega in ljubkega. Nekaterim se nevednost in živinska neobčutnost bere na obrazu, drugim pa razum gleda iz oči.

In vsa ta ljudstva, ali so bela ali črna, žolta ali rujava, — velika ali majhna, okorne ali nežne postave — vsa mislijo, da so lepa in vsaka stranka misli, da so bili prvi stariši tudi taki. Mongolci imajo Evropejce za gerde ljudi, nikakor bi ne hoteli taki biti. Grenlandci so v naših očeh gerde postave; a oni pa mislijo, da rojaku ne morejo gerše psovke dati, kakor da mu pravijo: „Evropejec“. Tako je vsak narod sebi najlepši; v Afriki je lepo, ako je kdo črn, na Japonskem in Kitajskem je lepo imeti majhne oči, in pri Botokudih je telesna lepota v tem, da komu spodnja ustnja dol visi. — Kdo ima prav?

Močno različni so vsi ljudje po telesu, a še skoro različnejši so si na duhu.

5. Nekateri so zelo pametni, ker razumo raznotere vednosti, katerih drugi ne znajo, niti se jih ne morejo naučiti. Drugi so bedasti in nevedni, ničesa ne razumo in tudi ničesa ne morejo zapopasti.

Najbolj izobraženi so Evropejci, ako jih primerjamo z drugimi ljudstvi. Sicer so v Indiji, v starem Egiptu v Siriji in drugod v Aziji poprej že znali polje obdelovati, obert in veda je tam poprej cvetela kot v Evropi, vendar so Evropejci vsa ta ljudstva prekosili. Sedanji prebivalci v Indiji, v Egiptu in Siriji niso taki, kakor so bili njih pradedje,

tudi omika se seli in sicer od vshoda na zahod, in v velikanskih podvzetjih že sedaj Amerika prekosi Evropo. — Kitajci imajo že starodavno omiko, nekatere reči res prav dobro razumo, vendar se z Evropejci, kar se tiče mnogoverstnosti v vedah in znanostih, ne morejo meriti. So pa še ljudstva, ki niso veliko nad živalijo, nekatera ljudstva v Ameriki znajo komaj do pet šteti. Taka ljudstva sploh imenujemo divjake. Ljudstva, ki polje obdelujejo, se pečajo z obertom in umetnostjo, imenujemo izobrazena ljudstva.

A tudi izobrazena ljudstva drug drugega pobijajo, streljajo, si polja, mesta in vasi pokončujejo — v vojski. Pa še v vojski omikana ljudstva niso nikdar divja in kervoločna tako, kakor divjaki, ali na pol izobrazena ljudstva, ki moré in požigajo tudi, kedar vojska tega nikakor ne zahteva.

Dopisi in novice.

Iz Šentjerneja. V Kerškem okraji so bili pretečeni mesec (gruden 1876) volitve za novi okrajni šolski svet. Pri nas je bila volitev 30. decembra 1876 popoldne ob 1 uri pod vodstvom gospoda župana Ignacija Wutscher-ja. Volili smo zopet grajščaka g. Karola Rudeža za prvomestnika (predsednika), g. Jan. Lušino, poprejšnega župana, za namestnika in krajnega šolskega nadzornika, kot ude pa g. Ign. Wutscher-ja, sedanjega župana, g. Jožeta Zagorca in g. Antona Majzel-na. Kdaj bomo za pomnoženi kraj. šol. svet volili, še ne vem? Nedavno sem bral v »Laib. Schlzti.« kako iz Srednjevasi (Mitterdorf) v Kočevji tarna gosp. učitelj nad udi kraj. šol. sveta. Gotovo je veliko ležeče na predsedniku. Ne morem si kaj, da opomnim memo gredé, kako se pri nas v lepi slogi in edinosti razvija šolstvo. Kar imamo imenovanega gospoda za predsednika se je naša šola v 3razredno razširila. Mnogo reči se je omislilo, šolsko poslopje predelalo za 3razredno šolo, in to brez posebno velikih stroškov in nakladov. Pri nas je ljudstvo zelo boječe pred plačevanjem za šolo, in zidanjem novih šol; akoravno v našem okraju tako razširjujejo šole, da malo kje tako. Tudi tukaj bi bilo treba novega velicega šolskega poslopja. O počitnicah 1876. leta sem obiskal mnogo šol Novomeškega okraja. V Žužemberku je zelo lepo poslopje za 4razredno ljudsko šolo, v Zagracu za 1 razred prav prijazna šola. V Ambrusu pa bo treba skrbeti za novo šolo, g. učitelj mi je pravil, da imajo prostor že pripravljen; kamnja je pa tudi dovolj v okolici. — Posebno razveselilo me je šolsko poslopje v Strugah. Prijazno šolsko poslopje, v šoli vse v najlepšem redu, okolica mikavna, naprejpоставljeni gospodje za napredek vneti. Učitelj tukaj Fr. Petrič deluje izgledno; in združeno z župnikom, ki je predsednik kraj. šl. svetu za šolo in omiko. Napredek v šoli je očividni. Menim, ko bi se tudi drugej gospodje tako poprijeli šole, gotovo bi povsod šole napredovale. Le čuditi se je, da vsi gospodje ne prevzamejo predsedništva v kraj. šl. svetu. Lepi učni pripomočki po nasvetu marljivega nadučitelja g. Raktelja v Ribnici so se mi kazali v šoli v Strugah in v lepem kraju v Dobropoljah (Guttenfeld). Zelo veselilo me je viditi drage mi tovariše učitelje in prijaznega g. kaplana R. v Dobropoljah. Ker pa ni moj namen popisovati vsega na drobno, kakor v »Novicah« politični sitnež, akoravno to zelo rad berem, to-

rej le omenjam, da je verlo dobro za učitelje, ako popotovajo po mili naši deželi od šole do šole, ker vidijo tu nekaj hvalevrednega, drugej zopet kaj, in tako človek spozna sam svoje napake, in lahko sprevidi, kateri predsednik kaj za šolo stori. Želel sem, da bi bilo mnogo gosp. župnikov tako vnetih za šolo, kakor je župnik v Strugah. — Pa tudi svetni, kateri imajo serce na pravem mestu, lahko mnogo koristnega učinijo, ako ne, pa le učitelja zaderžujejo v delovanji. — Že dolgo mi je na misli, da bi bil sprožil o naših knjigah besedo. Mnogo se je pisarilo, govorilo o berilih itd., pa ne vem, ali se je že kaj storilo? (Kar se še ni zgodilo, pa se bode. Vr.) Moje mnenje je: Naj bi slavni c. k. dež. šol. svet v Ljubljani skerbel, da se za zemljepisje, zgodovino, fiziko, geometrijo sestavijo ravno take knjige, kakor je g. dr. Fr. Močnik v Gradcu sestavil računice za I., II., III., IV. in V. razred. Kako bi bilo vstreženo učiteljem in učencem. — Vem, da so v Ljubljani že delavne moči za to.... Naš drugi učitelj je sestavljal zgodovino slovenskega naroda po »Terdinovi«, pa sedaj je vse zaostalo, ker ga je silno nevarna bolezen gotovo za dolgo časa na postelj položila, in tako delujem na 3razr. šoli zopet sam in učiteljica. — Mnoga dela, — pa gotovo (?) le malo uspeha — ker otroci zelo izostajajo zaradi pomanjkanja obleke, jih je le nekaj čez 360, ki šolo obiskujejo. (Ali jih ni dosti dvema učenikoma?)

Iz Železnikov 23. januarija. Letošnja zima šolske mladini pač vse bolje ugaja, kot lanska. Med tem, ko smo imeli lanskega leta osorej, malo da ne z vsakim dnevom nov sneg, ga nam letos podnebje komaj toliko pokaže, da ne bomo ravno pozabili, kakošen da je. Tudi mraza ni, in če je količjak zakurjeno, imamo že v učni dvorani predpisano gorkoto 12 stopinj. Memogrede naj povem, da so se bili naši učenci hitro navadili toplomera, in če kdaj ni bilo odveč toplo v šolski sobi, šli so prec gledat, ter hiteli praviti, koliko stopinj gorkote primanjkuje.

Vsakdanjih učencev in učenk ima letos naša šola 142; ponavljajvnih pa 80. Zmed poslednjih jih je več, ki so postavni starosti že odrastli, pa so prosiili ostati še dalje vversteni med šolarje. Dovolilo se jim je, ker nekateri še tako prezgodaj pozabijo, kar so se v šoli učili. Tudi zdravje se letos naše mladine dost dobro derži, in je toraj šolsko obiskovanje s pičlimi izjemkami redno. Vmerl nam je dozdej en učenec; eden pa bi se bil 19. dec. l. l. kmalo utopil. V šolo gredé cepnil je po lastnem zadolženji v fužinski vodotoč, plaval blizo 70 korakov dalječ, ter obtičal pod dvema niskima mostovoma. Ženske so sicer klicale na vse gerlo na pomoč; ali v kalno vodo, pičel meter globoko, si ni nihče upal po pobalina, dokler ni prihitel po naključji njegov kerstni boter, puhnil v vodo, ter zvlekel še živega iz merzle kopeli. —

V naši selski dolini imamo 4 postavno ustanovljene šole, namreč pri nas, v Selcih, na Zalilogu in v Sorici. Na poslednjih dveh krajih ni bilo že dalj časa učiteljev; letos prišla sta zopet, toda zaliloški je zbolel k Božiču, in od takrat imajo otroci zopet počitnice. Tudi 3 šole za silo šteje naša dolina: v Bukovšici, pri sv. Lenartu in v Dražgošah. Ondi podučujejo č. č. g. duhovniki sami. Drugih posebnosti nimamo. Bog!

J. L.

Iz Rudolfovega okraja. 26. januarija 1877. »Kdor se ponižuje, bo povišan« — te besede sv. pisma so mi nehote prišle v spomin, ko sem pretečene dni v »Wiener Zeitung« čital, da so svitli cesar, P. Sigmundu Jeraj-u, frančiškanku in vodji lj. šole Novomeške, zlati križec za zasluge podeliti blagovolili. Teh misli, prepričan sem, je gotovo vsak, ki tega pobožnega moža pozna. Ni delal in iskal časti, — a vendar jo je prejel. Malo, mladino odgoje-

vajočih mož, je na Kranjskem, ki bi bili toliko časa na tem polji delali. Sme se po pravici učitelj vseh Novomeščanov imenovati. Minulo je že 40 let, od kar vse svoje moči posvetuje odgoji Novomeške mladine. Rojen je bil P. Sigmund Jeraj v Zapogah na Gorenjskem 13. oktobra 1809; po doveršeni šesti šoli, stopil je v frančiškanski red 13. okt. 1829. l., in po dokončanih bogoslovskih študijah, poslali so ga njegovi predniki 1836. l. kot učitelja v Novomesto. Tu je ostal do l. 1839, a l. 1839/40 postal je vodja tukajšne, takrat normalne šole, in kot tak še tudi dan danes službuje. V novemšem času so ga v pretečenih 6. letih učitelji volili zastopnika v c. k. okr. šol. svet, a pretečeno leto tudi za prihodnjo 6letno dobo. Razun opravil, katere ima kot vodja in učitelj, podučuje tudi v veronauku učence obertniške šole vsako nedeljo popoldne, a dopoldne iz gole ljubezni tiste rokodeljske učence v prvih naukih ljudske šole, ki so iz taceh krajev prišli, kjer jim ni bilo mogoče ljudske šole obiskovati iz raznih vzrokov, kar se nobenemu čudno ne zdi, ki ta okraj pozna po njegovi legi. Od tod tudi, da po statističnih datih primeroma v Novom. okraju skoraj naj manj otrok šolo obiskuje. 25. januarja vidilo je Rudolfovo (Novo mesto) redko slovesnost, da se je redovniku z vso slovesnostjo pripel zlati križec na borno redovniško obleko. Okoli 10. ure zbero se učenci lj. šole, kakor tudi dijaki realne gimnazije s profesorji in učitelji vred v dvorano gymn. poslopja, katero je direktor g. Fischer veselo prepustil in kaj okusno okinčati dal z izrekom: »Naj mladina vidi, kako cesar zaslužene može časti.« Zbralo se je tudi dokaj učiteljev iz dežele. — Ko c. k. okr. glavar g. K. Ekel z g. P. Sigmundom, z načelniki šolskih in drugih urad, z milost. g. proštom Wilfanom, predsednikom okr. šol. sveta, g. K. Legatom, c. k. okr. nadzornikom, g. Jevnikarjem, c. k. dež. sodnije predsednikom, g. Lehmanom, županom Novom., g. M. Moharjem, udom c. k. okr. šol. sveta, g. Elznerjem, c. k. davkarskim nadzornikom in drugimi gosti v dvorano stopi, zapoje gimnazialni pevci pod vodstvom P. Hugolina lepo pesem: »Das ist der Tag des Herrn«. — Po dokončanem petji c. kr. okr. glavar g. Ekel v svojem govoru omenja zasluge, katere si je P. Sigmund za šolo pridobil, ter mu pripne v znamenje zlati križec. Svoj govor konča s trikratnim »hoch« na svitlega cesarja. Na kar po polni dvorani trikratni »hoch« zagromi. Potem se P. Sigmund zahvaljuje za skazano mu čast in prosi c. kr. glavarja, naj blagovoli njegovo zahvalo sporočiti Njih Veličanstvu. Nadalje se zahvaljuje vsim gostom in sklene svoj govor z obljubo, da hoče tudi zanaprej, če mu bodo telesne moči pripustile, kakor do sedaj, mladino napeljevati k ljubezni in udanosti do cesarja, cerkve in domovine. — G. c. k. nadzornik K. Legat čestita v lepem slovenskem govoru svojemu nekdanjemu sošolcu in prijatelju; opozoruje zbrano mladino na veseli dan, katerega obhajajo, ko vidijo svojega učitelja z zlatim križcem počastenega, na kar se bodo še spominjali, ko bodo kosti njegove že v grobu trohnele. Potem pevci zopet zapoje »Naj čuje zemlja in nebo«. Ko pevci končajo, čestitajo nazoči gospodje z zlatim križcem poslavljenemu; za temi dijaki iz gimnazije in učenci lj. šole po dva iz vsacega razreda; kar je sivega starčka zelo ganilo. K sklepu zapoje vsa zbrana mladina »cesarsko pesem«; in redka slovesnost končala se je s tem, da je šel P. Sigmund, spremljan po učencih lj. šole v cerkev zahvalit se Vsemogočnemu. (P. Sigmund je gotovo molil tam: »Non nobis sed nomini tuo da gloriam! Vr.)

Vrsta štev.	Koliko	D o h o d k i	Posam. gld. k.	Skupaj gld. k.	Vrsta štev.	S t r o š k i	gld. k.
1	8	Ostanek leta 1876	8	167	1	36 raznih knjig šolskih in učnih	13 80
2	1	ljndskih šol à 1 gld. — kr.	—	10	2	44 pak. čertalnikov	10 72
3	1	ljndska šola " 1 " 50 "	1 50		3	108 tucator deržajev peresnih	4 05
4	4	ljndske šole " 2 " — "	8		4	31 buker pisnega papirja	5 70
5	3	ljndske šole " 3 " — "	9		5	46 buker pivnega papirja	2 88
6	1	ljndska šola " 4 " — "	4		6	2 buker zavrnega papirja	1 10
7	3	ljndske šole " 5 " — "	15		7	7420 raznih pisank	67 96
8	1	ljndska šola " 6 " 40 "	6 40		8	144 tucator svinčnikov	11 25
9	1	ljndska šola " 7 " — "	7		9	Za razpošiljanje blaga	4 42
10	1	ljndska šola " 9 " — "	9		10	51 tucator tablic	39 48
11	16	ljndskih šol je vplačalo skupaj	67	90	11	Risanke in druge ris. učila	41 99
12	1	učiteljev je vložilo po 1 gld. — kr.	16		12	12 zbirk stereometričnih teles	15 —
13	2	učitelj je vložil " 1 " 15 "	1 15		13	10 fizikalnih učil	16 50
14	1	učitelja sta vložila " 1 " 50 "	3		14	50 škatej perses	14 11
15	1	učitelj je vložil " 2 " — "	2		15	Drugi izramedni stroški	18 12
16	2	učitelja sta vložila " 3 " — "	6		16	Povernilo za doplačilo na akcijo banke Slovenija	10 —
17	2	učitelja sta vložila " 4 " — "	8				
18	24	učiteljev je vplačalo skupaj	36	15			
19		nabiralna skrinjca	1	36			
20	1	Darovi nabrani pri "Sokolskemu večeru"	10	30			
		gosp. vitez dr. Močnikov dar	10	—			
	4	dobrotniki darovali	8	—			
		skupaj	29	66			
		Vsota dosedajšnjih dohodkov	300	81			
		Po odbitih stroških	277	08			
		ostane še gotovine	23	73			
F. Stegnar, predsednik.							
M. Močnik, blagajnik.							
Od teh stroškov se je razdelo povernila:							
a.	23	ljndskim šolam za vloženi 67 gld. 90 kr.	119	41			
b.	24	učiteljem za vloženi 36 gld. 15 kr.	98	97			
c.	3	ljndskim šolam podpore brez vložne	7	79			
d.	1	učitelju podpore	6	13			
e.		stroški za razpošiljanje in zavrtini papir	6	52			
f.		Hranjeno šolsko blago	237	82			
g.		Doplačilo na akcijo	28	09			
h.		Upravnj stroški	1	17			
		zgorja vsota stroškov	277	08			

— *Slovensko učiteljsko društvo* je imelo odborovo sejo 28. decembra pr. 1. Na dnevnem redu je bilo: 1. Vštevanje službenih let starejšim učiteljem v dosego službenih doklad. 2. Službena (opravilna) doklada na jednorazrednicah. 3. Denarna kazen v prid ljudski šoli. O 1. točki je poročal učitelj J., ter je govoril o §. 30. dež. šol. postave dné 29. aprila 1873 primerjaje ga s §. 87. (prehodnih določb); poslednji 87. §. namreč priznava »že postavljenim udom učiteljstva doklado le tedaj, ako že petnajst let služijo v kaki javni šoli.« A §. 30. govori: »Učitelji, kateri so za terdno postavljeni pet let . . . na javni šoli delali, dobijo službino letno doklado z 10 proc. Na enaki način jim daje vsaka spolnjena daljna petletna službena doba do spolnjenega 30. leta te službe pravico do druge doklade.«

Govornik misli, da so prehodne določbe starejšim učiteljem terde, saj še nihče ni dokazal, da novejši učitelji polovico več delajo v šoli kakor starejši. Še bolj udarjeni so pa starejši učitelji, ako bi se jim starostna doklada ne priznala dalje, ako so že 30 let služili pri šoli. — Učitelj J. misli, da se iz paragrafov te postave ne bere jasno, ali §. 30 velja vsem učiteljem ali le onim, ki so v pravne razne razmere stopili še le takrat, ko je postava veljavno dobila. Res da prehodne določbe ne govore o tem, koliko kvinkvenij sme pričakovati učitelj, ki je pri obveljavi šolske postave uže služil, recimo 22, 28 in še več let. Gotovo pa bode terdo, ako se bode §. 30 obračal na starejše učitelje, in bi po spolnjenih 30 službinih letih starejši učitelj ne imel več upanja do kake starostne doklade. Kakošna razmera bode v 10—15 in 20 letih zastran plače starih in mladih učiteljev! Učitelj K. pravi: tako je, kaj hočemo, rado in večkrat se na svetu staro prezira, a mlado v zvezde kuje, svet se zmirom suče in hoče imeti kaj novega. Ko so novo deželno šolsko postavo sklepali, niso hotli deželi na krat prevelikih stroškov navaliti, toraj so pri starejših učiteljih štedili, češ stari so že tako navajeni terpeti, a mlade moramo privabiti k učiteljstvu, starim mežnarskim učiteljem je vse dobro, ti bodo zadovoljni, da jih le v službah pustimo. Poročevalec J. nadaljuje: Kakošna razmera bode v 10—15 in 20 letih med plačo učiteljev mladih in starih? Recimo: prvotna najmanjša plača mladega učitelja ali starega je 400 gl.; to normalno plačo imata ves čas službovanja. Čez pet let izplača se mlademu 40 gl. več, toraj ima

po minulih 5 letih t. j. koncem prve kvinkvenije 440 gl.

»	»	10	»	»	»	druge	»	480	»
»	»	15	»	»	»	tretje	»	520	»
»	»	20	»	»	»	četerte	»	560	»
»	»	25	»	»	»	pete	»	600	»
»	»	30	»	»	»	šeste	»	640	»

Pri temu znesku se povikšanje plače ustavi in učitelj je služil 30 let pri šoli. Kake plačilne stopinje ima stari učitelj, ki je pri šoli že 24 ali več let? Za vsa doslužena leta se mu šteje ena kvinkvenija, toraj mu gre perva plača 440 gl.; čez pet let dobi drugo kvinkvenijo, tedaj ima potem 480 gl. Zdaj šteje kmalo 30 službenih let; ako ga zadene §. 30, potem je dosegel vse, kar mu je namenila osoda pri šoli, vendar pa ne gre še v počitek, temveč služi še 2×5 let. Med tem pa njegov mladi tovariš za vsakih 5 let dobi povikšano plačo. Ko je starček osivel in 40 let neumorno delal na šolskem polji, ima 480 gl. pokojnine; v tem času pa je mladi njegov kolega še 2 kvinkveniji dobil in jih za prihodno dobo še zmeraj pričakuje. In ako se starček ni do zadnjega ugnobil pri šoli, mogoče, da še doživi, kako njegov sedaj tudi postarani kolega vživa lepo počitnino 640 do 700 gl. Mladi in stari pa služita ob enem, more biti na jedni šoli. Od obeh se zahteva, da spolnujeta svoje dolžnosti po predpisih

in malo se ozira na to, je li kdo star ali mlad, je li v pravnih razmerah prikrajsan ali ne? Stori! ako ne, bodeš sojen. Je-li pa staremu mogoče, brez večega truda zadostiti sedanjim zahtevam? Mladi je vzel vsa sredstva — tako vsaj stareji sodimo — izučivši se na izobraževališči seboj v prakso, ni mu treba tega učiti se na novo, kakor staremu, kar pri nauku potrebuje; zato menim, da stareji učitelj zasluži vsaj še eno kvinkvenijo več, ako je pri šoli že 20—25 in več let. Kdor je 15 do 20 let služil, naj ima jedno, kdor do 30 let naj ima pa 2, in kdor služi še čez 30 let naj ima pravico še do jedne doklade. Tacih učiteljev ni mnogo na Kranjskem, zato smemo upati, da se starostne doklade lahko bolj pravično priredijo. Ako se hoče učiteljem res pomagati, se bodo že našli viri, ki bodo donesli starim zaslužnim učiteljem nekaj več novcev za pošteno odreditev njihove družine. To je več kot gotovo: pri sedanjih plačah ne more ostati.

Ko se je stvar še vsestransko preresetala, so bili navzoči sploh te misli, da dež. šol. oblasti tudi kljubu §. 30 lahko priznajo starejšim več službenih doklad. Resolucija, ki se po nasvetu J. sprejme, se glasi: Odbor slov. učit. društva naj prosí slavne šolske oblasti, da blagovolé §§. 86, 87 (prehodnih določeb) tolmačiti tako, da bi se starejšim učiteljem, ki so dobili prvo petletno doklado še le po 15 službenih letih ali pozneje, vsakih spolnjenih pet let doklada prištevala, in da bi takim (starejšim) učiteljem §. 30, ki priznava doklado le do spolnjenega tridesetega leta, ne veljal.

II. točka. Opravilna doklada učiteljev na I razrednicah. Tajnik prebere pismo g. R. iz Notranjskega, ki se glasi tako-le: Jutrajšni dan (28. decembra) imamo v Postojni volitev dveh zastopnikov učiteljstva v okrajni šolski svet. Ker se toraj zaradi tega imenovani dan ob povedanej uri zborovanja slovenskega učit. društva v Ljubljani osebno nikakor vdeležiti ne morem, hočem tukaj k drugej točki dnevnega reda »službena doklada na jednorazrednicah« pismeno nekoliko besedi spregovoriti.

Ljudske šole jednorazrednice, katerih se v naši milej domovini največ nahaja, so večinom jedini zavodi, v katerih si blaga mladež potrebnih in koristnih ved za javno življenje pridobiva. A šola je pa gotovo le tam dobra, kjer deluje vestni, značajni in marljivi učitelj. Kdor pa neutrudljivo in vestno dela, gotovo tudi primerno plačilo, kot sad svojega truda zasluži; kajti tlačanstvo prouzročuje tudi le poveršnje delo. — Kdor pa dobro urejeno ljudsko šolo zares dobro pozna, prav ceniti vé in zna, se gotovo v prvi versti potrudí, taisto zdatno podpirati, in za vsestranski napredek racionalno skrbeti, kar se pa ravno pri nas na Kranjskem le še prepogosto kratov, bodi Bogu potoženo, pogrša. Naj to reč nekoliko bolj natanko pojasnim.

Vodji dvo- in večrazrednih ljudskih šol imajo za svoja pisarska opravila v šolskih zadevah primerno opravilno doklado (Funktionszulage). Ti vodji so pa v primeri z učitelji in vodji jednorazrednic splošno veliko boljše plačani, nego drugi. Prav pogostoma se primeri, da ima učitelj enorazredne ljudske šole pri obilnejšem številu učencev in učnih ur z manjšimi dohodki več pisarij in družega šolskega dela, nego vodja kake dvo- ali večrazredne ljudske šole, česar sem sam iz svoje lastne skušnje popolnoma prepričan. Pervi primoran je postavno vse, šolo zadevajoče pisarije, brezplačno opravljati, a drugi pa je po jedni strani uže z boljšimi dohodki za svoj trud deloma odškodovan, po drugi strani pa za svoja, dostikrat manjša in lažja opravila še posebno opravilno odškodnino (doklado) prejema. In to se splošno v celey naši milej domovini godi! Prav z malo izjemo obiskuje vsako jednorazrednico na Kranjskem od 100 do 150

in še več otrok šolo vsaki dan, — a ponavljavnico pa od 40 do 80 in tudi še več učencev, katero ogromno število vsakoverstnih učencev in učenk mora le jedini učitelj podučevati, odgojevati in beriziti.

Da je pri tolikem številu učencev sè »zapisnikom za šolo«, »šolskim zapisnikom«, »razrednicami«, najmanj trojnim »tednikom«, »šolskimi naznanili«, »obiskovalnimi in odpustnimi spričevali«, »z odhodnicami«, »knjigo o izpustu«, »polumesečnimi kazali o zamudah« sè »šolskim inventarijem«, »zapisnikom učnih pripomočkov«, »bukvarničnim zapisnikom«, »šolsko kroniko« in družimi uradnimi dopisi in odpisi itd. prav mnogo in sitnega pisarskega dela zjedinjenega, ne more ni jedni previdni človek tajiti. In vse to ogromno pisarsko poslovanje primoran je učitelj jednorazredne ljudske šole sam in brezplačno izvrševati?!!

Na podlagi mojega pričujočega kratkega pojasnila stavim toraj slavnej skupščini oziroma druge točke dnevnega reda denašnje seje sledečo resolucijo v pretres in odobrenje: Slavna skupščina naj se v to zjedini, da se izvoli odbor, kateri o pravem času glede primerne opravilne doklade vodjem jednorazrednih ljudskih šol dobro utemeljeno prošnjo sestavi, jo potem slavnemu deželnemu zboru predloži, kateri naj bi na podlagi taiste omenjeno opravilno doklado postavno vredil in izplačevanje iz normalnega šolskega — oziroma deželnega zaklada pričenši s 1. prosencem 1877. leta pri dotičnih c. k. davkarijah v mesečnih obrokih, z drugimi dohodki vred, zadevajočim vodjem jednorazrednic na Kranjskem nakazati in izplačevati blagovoljno zaukazati hotel. (Konec prih.)

— *Iz seje c. k. dež. šol. sveta dné 28. decembra pr. l.* — Na poročilo okrajnega šolskega sveta o tem, kako se je vedel ljudski učitelj pri okr. učiteljski skupini, ukaže se okr. šl. svetu, da opravlja službeno dolžnost v svojem delokrogu. — Razsoja zastran šolskega okoliša v Velikem-Gabru, zoper katero je bila pritožba, se je poterdila. — Prošnja ljudskega učitelja, da se mu podaljša obrok za učiteljski izpit se je uslišala. — Prošnja ljudskega učitelja za popredno izplačevanje se je zaverгла. — Razreševale so se prošnje za nagrado in pripomoč.

— *Iz seje srenjskega odbora Ljubljanskega mesta dné 18. januarja.* — Poročila šolskega odseka. 1. Srenj. svet. dr. Schaffer nasvetuje, naj se katehetu za podučevanje v veronauku v šoli na Mahu privoli nagrade 30 gl. (Sprejeto.) 2. Gdna. Marija Krašner se nasvetuje za stalno učiteljico na mestni dekliški šoli, ta se bode priporočila dež. šol. svetu. 3. Sr. svet. dr. Schaffer nasvetuje za evangelj. šolo v Ljub. za l. 1877, kakor sicer, nagrade 150 gl. — Zoper to govori najprej sr. svet. Klun, ker ne prevede potrebe posebne evangeljske šole v Ljubljani in potem iz verskega stališča, ker pravi, da so v protestantovski šoli otroci katoličanov in nevarnost, da pridejo ob vero. — Našteva nekaj pomanjkljivosti protestantovske šole namreč, da spola nista ločena in sicer tudi ne vé, zakaj bi se ta šola tako povzdigovala. Tudi srenj. svet. Jurčič je zoper pripomoč, ker je ta šola prav za prav verska šola, sicer je pa tudi iz političnih razlogov zoper podporo. — Sr. svet. Dežman se čudi nasprotovanji zoper nagrado, ker v protestantovsko šolo hodi 96 otrok, med katerimi jih je le 23 evangeljskega veroizpovedanja. Poročevalec dr. Schaffer se strinja s predgovornikom, ter še povdarja, da protestantovska šola poglavitno koristi s tem, da ni treba še posebne ljudske šole napraviti. (Tega pa se ne bode ognila Ljubljana, ako ne bode hotela zaostati za šolami na kmetih, kajti v I. mestni šolije otrok več, kakor jih sme postavno biti za 1 razred in na 1 učitelja.) Nasvetovana nagrada se potem sprejme z večino glasov. — Šolski in učni red dné 20. avgusta l. 1870 je, kakor znano provizoren. — Deželne učit. skupščine so tu in tam nasvetovale prenarredbe. Gosp.

minister za bogočastje in prosvete je tedaj 2. decembra p. l. poslal deželnim oblastnijam razglas, v katerem jih povabi, da naj ta učni red dobro prevdarjajo in mu potem nasvetujejo o tem preuredbe. V Ljubljani se je v to pod predsedništvom dež. nadzornika volil odsek, ki bode imel nalog učni red pregledati in dež. šol. svetu nasvete staviti. V tem odseku so: vodja c. k. m. in ž. učiteljišča, g. Blaž Hrovat, okr. nadzorniki g. g.: Mihael Wurner, Leopold pl. Gariboldi, Viljelm Linhart, Janez Sima, Janez Eppich, Anton Wisiak, nadučitelj Praprotnik in učitelj v kaznilnici na Gradu v Ljubljani, Feliks Stegnar.

»L. Schlzgt.«

— † *France Boštjančič*. — 21. p. m. je umrl tu v Ljubljani gosp. France Boštjančič. Ranjki je bil rojen ravno tu l. 1834, a v duhovna posvečen l. 1857. — Bil je nekaj časa kaplan na deželi, a zaradi bolezni je pustil pastirovanje na kmetih in prišedši v Ljubljano l. 1867 je bil nekaj časa pomožni katehet na bivši normalki, a od l. 1870 katehet na obeh mestnih šolah, kjer je navadno podučeval okoli 700—800 otrok v keršanskem nauku, tedaj je prišel, kar se dela tiče, kakor pravimo »iz dežja pod kap.« Pretečeno leto je podučeval v obeh mestnih šolah, katerih je I. v licealnem poslopji, II. v Krakovem na Cojzovem grabnu 981 otrok, 95 njih je pristopilo pervikrat k sv. Obhajilu. Da podučevati toliko število otrok, ni ravno lahka stvar, posebno ako se premisli, da po novem učnem čertežu se svetni učitelji podučevanja v verozakonu prav nič ne vdeleže, vsakdo ume! — Podučevanje je bilo vsak čas in povsod trudapolna stvar, toliko težavnejše je sedaj, ko nekateri hočejo otroke po »Kant« izrediti v tako popolne stvari, ki se ne ozirajo ne na plačila, ne na kazni, in v tem času, ko najboljši pripomoček pri izreji »strah Božji«, ki serce mehča in voljo k dobremu nagiba vse premalo cenijo in goje. Ni tedaj čuda, da je mladina od leta do leta bolj neukretna in razposajena, in da se učenik, podučevajo tako mladino pred časom ugonobi. — Naj kdo le poskuša, kako se živi z nemirnim in užaljenim sercom, spoznal bode, da stvari nikakor ne presilujemo in pretiramo. — Ranjki gospod je svojo službo vestno opravljal, otroke za svete zakramente prav skerbno pripravljaj, dostikrat je že zvečer 7. ura tekla, ko je otroke še učil in spraševal; kar pa ni mogel ob delavnih opraviti, storil je še ob nedeljah. Popolnoma utrujen si je mislil letos nekaj odpočiti, a zadene ga precej drugi teden o počitnicah, huda bolezen, splošna vodenica se ga loti in izročil je po trudapolnem življenju 21. p. m. svojo dušo stvariku. »Utrujen se uleže na pare terpin, od tela in teže Adamov gre sin.« Mestni šoli ste razposlali naznanilo o njegovi smrti, in na njegovo rakev položili venca. Za mertvaškim sprevodom so šli milostljivi knezoškof in rekel bi vsa duhovščina iz Ljubljane, mestna gosposka, c. k. učitelji in mestni šoli a mestni učitelji so mu zapeli na grobu žalobnice. — Tako smo v 2 letih spremili dva mestna učitelja na pokopališče. »Vse kaže, nam pravi, da tukaj nič stalnega ni.«

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na Irazredni ljudski šoli na Brdu je učiteljska služba z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem izpraznjena. Prošnje za to službo se morajo najdalje do zadnjega svečana krajnemu šol. svetu na Brdo predložiti. C. k. okrajni šol. svet v Kamniku dne 16. prosenca 1877.

 Pri Milic-u so ravno kar izšla „**Povabla krajnega šolskega sveta o šolskih zamudah**“ v slov. jeziku.